

EXPEDITIE DOGGERSBANK

Zaterdagavond 6 juli 2019. Het is rustig aan boord. Langzamerhand wennen we aan het zoemende geluid van de motor, de rustige deining en elkaar. **De kop is eraf voor Expeditie Doggersbank 2019.** Ons doel? Wrakken ontdoen van spooknetten, bijzondere diersoorten op de Doggersbank determineren én op zoek naar de nog steeds vermiste onderzeeboot O13.

De Cdt. Fourcault op het azuurblauwe water van de Doggersbank.

Op ieder wrak komen we dodelijke netten tegen.

Als de mist is opgetrokken, kunnen we weer duiken.

S Ochtends verzamelen we ons na het ontbijt op het dek. Onze handige jongens zijn zoals altijd bezig met het optimaliseren van 101 praktische zaken, zoals het zeevast zetten van duiksets op de nieuwe banken. Een groepje techneuten sleutelt aan de compressor. Onze technische duikploeg heeft zich door de jaren heen tot een steeds hoger niveau ontwikkeld. Er staat een golfhoogte van anderhalve meter en de zon laat zich af en toe zien. Niet alle 30 deelnemers zijn al gewend aan de deining van het expeditiechip en lopen te geeuwen of zien een beetje groen. Het eerste teken van een naderende zeeziekte. De weersvoorspellingen voor de eerste drie dagen; windkracht 6 tot 7 en een golfhoogte van 2 tot 3 meter. We zullen het niet cadeau gaan krijgen en offers moeten maken om onze missie tot een goed einde te brengen.

Om 9.15 uur spring ik het water in. We duiken op de Eben Haezer, een klein vissersschip, dat recht op de bodem staat. Het is een mooie duik. We bergen wat vislood en netten, het zijn de laatste restjes. We hebben dit wrak al vaker een schoonmaakbeurt gegeven. Er zijn opvallend weinig duikers. Terug aan boord zie ik meer dan de helft van de duikers met droge haren op het dek staan. Terwijl ik beneden was, zijn de stand-by boten uitgevallen. Het lukte net om alles op tijd aan de praat te krijgen om de duikers veilig uit het water te halen. Een tegenvaller natuurlijk voor de niet-duikers. De duikmachine hapert nog een beetje.

70 KILO AAN NETTEN

Na de eerste duik moeten we een flink eind varen. Erik en Pim leiden ons naar twee 'puntjes' waar wrakken moeten

” Windkracht 6 tot 7 en een golfhoogte van 3 meter: we krijgen het niet cadeau

liggen. Helaas toont de sonar kleine objecten. Bij het derde puntje is het raak. We zien een object van ongeveer 80 meter lang. Het is nu zaak snel het water in te komen, want de kentering is al begonnen en op deze locatie in de Noordzee stroomt het aardig. De duikteams springen in groepen overboord en laten zich naar

Biologen op zoek naar nieuwe soorten.

de boei voeren waar de afdaallijn aan vastzit. We duiken op een stoomschip waarvan de ketels en schroef nog duidelijk herkenbaar zijn. Het valt me op dat er weinig koperwerk zichtbaar is, wat normaal gesproken wel het geval is bij een stoomschip. De duik verloopt vlot en we bergen 70 kilo aan netten. Boven gekomen zijn er toch nog haperingen met de bijboten. Inventief worden er zwemlijnen gespannen. Dit veroorzaakt wel wat ongemak: ook al weten we dat kapitein Pim uitstekend met het schip manoeuvreert, toch is het niet fijn om het harde onderwatergeluid van een draaiende motor zo dichtbij te horen. De duikers komen een voor een het water uit. Ik ben opgelucht als de bijboot met bemanning en de duikers om 19.00 uur veilig aan boord staan. Kortom, de duikmachine is opgestart en heeft weer veel potentie. Maar,

Nieuwsgierig blijft de dwergvinvis rondjes zwemmen om het expeditie-schip.

het pruttelt en rammelt nog iets te veel naar mijn zin. Er moet nog wat worden gesleuteld en geolied. Morgen op de Doggersbank draait alles vast als een zonnetje. Gisteren heeft Joop Coolen op de laatste duik een levende platte oester gevonden bij het wrak. Aangezien ervan uit werd gegaan dat deze soort helemaal was uitgestorven in de Nederlandse Noordzee, is het een bijzondere vondst. Er worden nu miljoenen euro's geïnvesteerd om deze soort te herintroduceren. Het zou voor de Noordzee erg goed zijn als er weer honderden vierkante kilometers zandbodem bedekt zouden worden met deze oesters. Door de intensieve sleepnet-visserij is er een monocultuur ontstaan. Er zijn maar een paar commercieel interessante vissoorten die houden van een omgeploegde zandbodem. Voor de hardwerkende visser prima, maar voor de biodiversiteit van de Noordzee een ramp.

OCEAN PRINCE

Op zondagmorgen 7.30 uur springen we het water in op het grote wrak van de Ocean Prince, een olieproductieplatform. Beter kan je een dag haast niet beginnen! Helaas is het water deze keer minder helder dan tijdens de duiken van de afgelopen jaren. Natuurlijk zijn we verwend geraakt en vinden we dit zicht van zo'n 7 meter aan de slechte kant. Als we 10 meter zijn afgedaald, doemt er een grote donkere schaduw op. De dieptemeter geeft 18 meter aan als we op het wrak landen. De enorme stalen poten zijn volledig begroeid met grote anemonen en de komende 50 minuten zwemmen we door deze omgevallen Eiffeltoren van stalen spanten en balken. Ooit was dit een tientallen miljoenen kostend olieproductieplatform, nu een verwrongen berg staal. De dagen die volgen duiken we op het zuidelijkste randje van de Doggersbank. Nog een paar duiken langs de ooststrand

en daarna gaan we de bank zelf op. We krijgen te maken met prachtig helder blauw water van Middellandse Zee kwaliteit. Dit is waar ook een nieuwe ster wordt geboren: de kleine sterslak. Biologen treffen deze zeenaaktslak aan vlak bij een anker. In Nederland is deze nog nooit waargenomen, een hele mooie ontdekking dus!

VINVISSEN NAAST DE BOOT

We zijn net klaar met het diner als er wordt geroepen vanaf het dek. Ik versta er maar een deel van, maar hol met de rest van de kudde mee de trap op. Een aantal expeditieleden staat met teledozers in de aanslag over het gladde zeeoppervlak te staren. Er zwemmen drie grote dwergvinvissen in de omgeving! Door het heldere zeewater zien we hun witte kin en zijvinnen al vanaf een diepte van zes meter. De mooie kop komt boven en we horen het hard uit- en weer inademen. We hebben vier oranje boeien boven het wrak

liggen en dat blijkt toch wel erg interessant voor een walvis. Ze zwemmen er langs en bekijken de boeien uitvoerig. Het grootste exemplaar kijkt op een gegeven moment recht het dek op naar alle opvarenden die zich daar hebben verzameld. We kijken hem - of haar - recht in de mooie donkere ogen aan. De biologen weten uit te leggen dat ze op de scholen zandspiering afkomen die hier deze tijd van het jaar rondzwemmen.

DE SPANNING STIJGT

Deze 13e expeditie zijn we niet alleen netten en afval aan het bergen, maar ook op zoek naar de O13 - de laatste vermiste Nederlandse onderzeeboot. Jouke Spoelstra is hiervoor ingescheept, hij is de coördinator van Stichting Nabestaanden Onderzeeboten. We zijn posities aan het scannen waar zij mogelijk zou kunnen liggen. Op de multi-beamsonar zien we een vorm die van een onderzeeboot zou kunnen zijn. De lengte van 60 meter

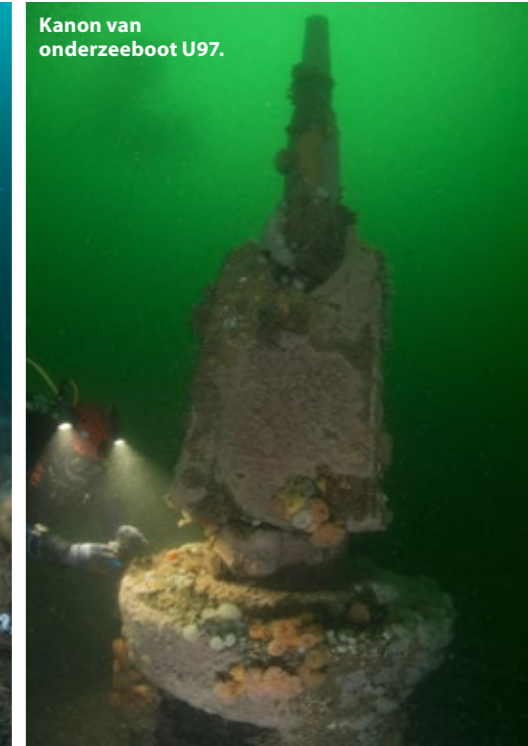
De mooie kop komt boven en we horen de vinvis hard uit- en inademen

en de breedte komen aardig overeen. Met een beetje fantasie zien we er ook een toren, of is dat toch iets anders? Nu komt het volgende probleem: dichte mist. We hebben de boeien op 50 meter van het schip nog net in zicht, maar met 30 duikers het water in springen is uitgesloten. Als er duikers afdrijven, verdwijnen ze in de mist. Leg dat maar eens uit als er later Kamervragen worden gesteld... We zetten ons geheime wapen in. Kapitein Pim heeft een nieuw speeltje gekocht en we laten de onderwaterdrone aan de kabel buitenboord zakken. Behendig stuurt hij dit stukje vernuft in de richting van het wrak. Het kleine apparaat moet bijna 100 meter elektrische kabel meeslepen. We zien de bodem veranderen met meer bodemleven en schelpen, een teken dat we in de buurt komen. Dan verschijnt daar het silhouet van een wrak, natuurlijk bijna volledig begroeid met anemonen zoals bijna alle wrakken in

de Noordzee. Een onderzeeboot uit de Tweede Wereldoorlog ziet er na 79 jaar op de bodem natuurlijk anders uit dan tijdens het varen. De beschermende beplating waar de leidingen en afsluiters achter zitten, is weggeroest en alleen de drukhuid is een sterke cilinder die zelfs na 100 jaar nog helemaal intact kan zijn. We willen hier graag een onderzeeboot in zien, maar ik heb zo mijn twijfels. De drone zwemt verder naar voren en nu krijgen we de boeg in beeld. Dit lijkt wel een grote zaagtand. Veel onderzeeboten werden hiermee uitgerust om zichzelf uit de netten te zagen die als hindernissen werden opgehangen bij vijandelijke havens en doorgangen. Zou het dan toch? Tijdens het avondeten is de stemming euforisch; zouden we dan op de vijfde dag van deze expeditie de O13 hebben gevonden? De bouwtekeningen worden tevoorschijn gehaald zodat we morgen bij de duik precies weten waar we op moeten letten. Ik droom deze nacht natuurlijk over de bijzondere ontdekking die we morgen zullen gaan doen. Als ik 's morgens uit de patrijspoort kijk, is het mij snel duidelijk. Deze mist zit niet in mijn hoofd maar hangt buiten boven het relatief koude zeewater. Dat wordt geen duik met het gehele team. We vergaderen met het bestuur en we besluiten één team te laten duiken om opheldering over dit wrak te geven en het dregankertje op te

Fluxmeting naar het O₂-verbruik van het onderwaterleven.

Kanon van onderzeeboot U97.

Op 22 meter diepte duiken we helaas de thermocline in.

Prachtige harlekijnslak.

halen. Een uurtje later springen Wouter Mennen en ik de mistige Noordzee in. Via een lange lijn zwemmen we naar de boeien en zakken langs de afdaallijn naar het wrak, dwars door de vervelende thermocline die het zicht aanzienlijk beperkt. Bij het neerkomen naast het wrak spat mijn droom uit elkaar. Dit is geen onderzeeboot, maar een klein vrachtschip waarvan de stoomketel lijkt op een toren. We gaan op zoek naar de zaagboeg die we gisteren duidelijk hebben waargenomen. Op het voorschip blijkt de heft van de geklonken voorkant eraf gevallen te zijn. De gaten van de uitgevallen grote klinknagels zorgen voor de zaagboeg van het recht opstaande boegdeel. De Noordzee blijft altijd verrassen.

PONTONS

Ik maak in totaal 18 duiken op oude vracht en vissersschepen. Bijzonder is mijn duik op twee enorme pontons midden op de Doggersbank. Hoe zijn ze hier terechtgekomen en waar zijn ze voor gebruikt? Wraknummer 4137 is een onbekend vissersschip, dat volledig

Nieuwe soort voor Nederland, de kleine sterkslak.

Onze helden van de Noordzee.

begroeid recht op de bodem klaarstaat om zo weer weg te varen. Welke ramp heeft zich hier voltrokken? Wat zal er met de stoere en hardwerkende vissers zijn gebeurd? Hebben zij het overleefd? Bij iedere duik krijgen we nieuwe vragen en heel soms vinden we een antwoord. We hebben deze expeditie 76 coördinaten van de vermoedelijke laatste rustplaats van de O13 onderzocht. De lijst van honderden puntjes hebben we hiermee aanzienlijk korter gemaakt. De volgende expeditie gaan we verder, net zolang totdat de O13 gevonden wordt. We hebben 600 kilo veelal staandwantnetten aan wal gebracht, met een totale lengte van enkele kilometers.

Verder vele kilometers aan vislijnen en ongeveer 50 kilo aan vislood, veel plastic en kunststof afval. Op 350 kilometer uit de kust komen we nog sportvislijnen en lood tegen op de wrakken; dit geeft aan hoeveel impact we hebben op de Noordzee. In september vertrekken we voor de 14e Noordzee-expeditie naar de Borkumse Stenen, waarbij we onderweg aandacht gaan geven aan de gevolgen van de containerramp met de ZOE. Er is nog veel werk te verrichten om onze Noordzee schoner te krijgen! Mocht je een ervaren Noordzee duiker(ster) zijn of willen worden, neem dan eens een kijkje op onze website: www.duikdenoordzeeschoon.nl

EMPEROR Maldives Cruises

Liveaboard duikcruise & vlucht vanaf €1695 p.p!

- ✓ retourlijndienst vluchten
- ✓ luchthavenbelasting & ruimbagage
- ✓ meet, assist & alle transfers
- ✓ 7 nachten volpension liveaboard & beach BBQ
- ✓ alle belastingen en toeslagen
- ✓ minimaal 17 duiken & GRATIS NITROX

Alle verplichte kosten inbegrepen!

Nummer één liveaboard vloot in de Malediven
 Emperor Serenity, Emperor Voyager, Emperor Virgo, Emperor Leo, Emperor Atoll & Emperor Explorer

De mooiste vaarroutes
 Manta Madness, Pelagic Magic, Southern Sharks, South Central & The Best of the Maldives

Emperor Maldives boek je exclusief bij Diving World, mét ANVR, SGR én Calamiteitenfonds garantie!

0314-653180 info@divingworld.nl